

ÖĞRENCİ

ADI:
SOYADI:
SINIFI:NO:

ESKİŞEHİR İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
ÖLÇME DEĞERLENDİRME MERKEZİ
2023-2024 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ 10. SINIFLAR
1. DÖNEM 1. YAZILI ÖRNEK SORULARI

Okulunuzun Adı

CEVAP ANAHTARI

1. Edebiyatın tarih ve din ile ilişkisi

1. Yayımı 1913'te başlayan Halka Doğru dergisi, halkın toplumsal seviyesine inmeyi amaç edindi. İmparatorluktaki milliyetçilik hareketleri, o sırada iktidarda bulunan İttihat ve Terakki Cemiyetince desteklediği için kısa zamanda büyük gelişme gösterdi. Milliyetçilik, özellikle Türkçülük hareketinin önderi durumunda olan Ziya Gökalp, yazılarıyla ve İstanbul Üniversitesinde verdiği sosyoloji dersleriyle hem milliyetçilik ilkelerinin aydınlarca benimsenmesinde hem de milli bir edebiyatın yaratılmasında başlıca etken oldu.

Yukarıdaki araştırmayı yapan bir edebiyatçı hangi bilimin verilerinden yararlanır? (10 puan)

Tarih

2. Türk edebiyatının tarihî dönemleri

2. **Türk edebiyatının tarihî dönemlere ayrılmasında kullanılan ölçütler nelerdir, yazınız. (10 puan)**

Dil anlayışı (2 puan)

Dini hayat (2 puan)

Kültürel farklılaşma (2 puan)

Sanat anlayışı (2 puan)

Coğrafya değişimi (1 puan)

Lehçe ve şive ayrılıkları (1 puan)

Öğrencilerin "Yazının gelişimi", "Türk yazı sanatı" ve "Alfabeler" gibi konularda bir yazma çalışması yapmaları sağlanır.

3. **Türklerin tarih boyunca kullandığı alfabelerden ikisinin ismini yazınız. (2 x 5 = 10 puan)**

Göktürk - Uygur

3. Türkçenin tarihî gelişimi

4. **İslamiyet'in kabulünden önceki Türk edebiyatının "sözlü edebiyat" dönemine ait beş özellik yazınız. (5 x 2 = 10 puan)**

Sözlü edebiyat ürünleri arasında destanlar, savlar, sagular, koşuklar yer alır.

Günlük yaşantıdan izler taşıyan, halkın konuştuğu dille söylenen ürünlerdir.

"Şaman, kam, baksı, ozan" gibi adlar verilen kişilerce "kopuz" eşliğinde söylenmiştir.

Tabiat, aşk, kahramanlık, savaş, ölüm gibi konular işlenmiştir.

Dil, anlatım, duyuş ve zevk itibarıyla yabancı etkilerden uzak ve millî bir edebiyat niteliğindedir.

A.1.16. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

5. **Aşağıda verilen cümlelerdeki yazım yanlışlarını düzelterek yanlarına yazınız. (5 x 2 = 10 puan)**

- Buraya kadar yalnız başına geldi. : Buraya kadar yalnız başına geldi.
- Biyoloji dersinde köpekbalığının familyasını inceledik. : Biyoloji dersinde köpek balığının familyasını inceledik.
- 23 Nisan 1920 cuma günü Meclis açıldı. : 23 Nisan 1920 Cuma günü Meclis açıldı.
- Ona yeni bir unvan verildi. : Ona yeni bir ünvan verildi.
- SGK'nın başına yeni bir idareci atandı. : SGK'nın başına yeni bir idareci atandı.

6 ve 7. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

İsfahan'da yaşayan bir hükümdarın ve keşiş hazinedarının çocuğu olmamaktadır. Keşişin karısı ve Hanım Sultan bir gün yolda kırklardan ermiş bir ihtiyarla karşılaşır. İhtiyar, Hanım Sultan'a bir elma bir de ayva fidanı verir. Fidanlar önce meyve vermez. Bu duruma üzülen Hanım Sultan'ın rüyasına giren ihtiyar adam fidanın meyve verdiğini müjdelir. Hanım Sultan'la keşişin karısı elma fidanının meyvesini ikiye bölerek yerler. Çocukları olursa birbirleriyle evlendireceklerine dair söz verirler. Zaman geçer keşişin, kızı; hükümdarın ise oğlu olur. Hükümdar, oğluna Ahmet Mirza; keşiş ise kızına Kara Sultan adını koyar.

Bir gün keşiş, hükümdarın oğluluyla kızının evlenmesinin dinen uygun olmadığı kararına varır; sözünden cayar ve ailesi ile Zengi'ye taşınır. Ahmet Mirza genç bir delikanlı olur. Bir gün arkadaşı Sofu ile Zengi'ye gittiğinde bir bahçede Kara Sultan'ı görür. Mirza "Aslın nedir?" diye sorduğunda o da "kerem eyle "diye cevap verir. Mirza kızın ismini "Aslı", kendinin ismini "Kerem" koyar. İkisi de birbirine âşık olurlar. Hükümdar ve keşiş, Aslı ile Kerem'i nişanlarlar. Keşiş ve karısı, kızını nişanladıktan sonra kaçır. Kerem, Sofu'yla birlikte Aslı'yı aramaya karar verir.

...

A.2.5. Metnin olay örgüsünü belirler.

A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.

A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler

6. Yukarıdaki metnin yapı unsurlarını inceleyiniz. (30 puan)

Mekân: İsfahan, bahçe, yol, Zengi (4 x 1 = 4 puan)

Zaman: Belirsiz (2 puan)

Kişi: Hükümdar, Hanım Sultan, Keşişin karısı, Keşiş, Kerem (Ahmet Mirza), Aslı (Kara Sultan), Sofu, (7 x 2 = 14 puan)

Olay Örgüsü: Hükümdar ve keşişin çocukları olmamaktadır. Keşişin karısı ve Hanım Sultan yolda, bir ihtiyar ile karşılaşır ve bu ihtiyar çocukları olması için onlara bir elma bir de ayva fidanı verir, bu fidanlardan olan meyveleri yerler ve bir süre sonra çocuk sahibi olurlar. Ailelere doğan çocukların evlenmesi şartı koşular ancak keşiş bu çocukların evlenmesinin uygun olmadığına karar verir ve başka bir yere taşınırlar. (10 puan)

A.2.8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.

7. Metinde yer alan anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirleyiniz. (2 x 5 = 10 puan)

Hâkim (İlahi/Tanrısal) Bakış Açısı

Üçüncü Tekil (O) Anlatıcı

A.1.16. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

8. Sevinç Han öteki boylara da elçiler gönderip birleşmek ve Moğollardan öç almak üzere anlaştı () Hepsi birleşerek Moğol üzerine yürüdüler. Moğollar çadır ve sürülerini bir yere yığıp etrafına hendek kazdılar; beklediler. Sevinç Han geldi () vuruş başladı. On gün savaş oldu. On günde de Moğollar üstün geldi. Bunun üzerine Sevinç Han, bütün han ve beyleri topladı. Gizlice görüştüler. Sevinç Han, () Biz bunlara hile yapmazsak işimiz bitiktir () " dedi. Ertesi gün, tanla çadırlarını kaldırıp kötü mallarını ve birtakım ağırlıklarını bırakarak kaçtılar. Moğollar () güçsüzlükten kaçtıklarını sanarak bunları kovaladılar. Tatarlar dönüp çarpıştılar.

Parçada ayraçlarla belirtilen yerlere sırasıyla hangi noktalama işaretleri getirilmelidir? (5 x 2 = 10 puan)

(.) - (,) - (") - (.) - (,)